

кото развитие на етничните общности или най-малкото бихме го окачествявали като предателство и умъртвяване на истинското, автентичното им някогашно битийно и духовно самоопределение и специфициране.

Стремежът към вертикализация

Исторически и съвременен факт в душевността и битността на нашите роми е присъствието на специфичен стремеж към вертикализиране в социалното пространство. Това вертикализиране е имало и има различни съдържателни, формални и функционални характеристики в пределите на съответните ромски групи и групови общности, но е фундаментална характеристика на целия цигански субект.

Вертикализацията по принцип се свързва с мобилност в социопропространствените конфигурации както в пределите на собствено-етногрупово дефинирано жизнено пространство, така и извън тях, т. е. във и към пространството на други цигански групи или принадлежащото на други етноси (доминиращи или в субдоминантна позиция). Разбира се, в дъното на мотивационните биографии на вертикализационните прояви са били потребностите и интересите от такава социална адаптация в пределите на конкретно социално пространство, която да облекчава житейската орисия на циганите, да им гарантира някакъв минимален статус за просъществуване в тези предели. Взето в такъв ракурс, вертикализирането се отнася до известен инструментализъм в целепологащата и целереализиращата социална насоченост и поведенческа активност на циганина като род и индивид. Защото вертикализационните стремежи провокират и стимулират откъсване от конкретно одиозната „дънна закрепостеност“, от синонимизацията с радикално негативистичен смислов нюанс за „циганията“ на и в човешката екзистенция, на и в конкретно жизнено пространство. Подобен инструментализъм е бил потребен и значим не само поради социоадаптивните възможности и хоризонтите, които е откривал пред населяващите конкретни социопропространствени парцели роми. Той им е бил нужен и заради „инжектирането“, „допингирането“ с по-различен смислово-ценностен